

INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ ȘI AGRESIVITATEA LA ADOLESCENȚI
INTELLIGENCE ÉMOTIONNELLE ET AGRESSION CHEZ LES
ADOLESCENTS

Luminița SECRIERU, conferențiară universitară, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova

Rezumat: Această cercetare și-a propus să identifice relația de interdependență dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv la adolescenți. În cadrul cercetării s-au identificat corelații semnificative și efecte de interacțiune între variabilele studiate.

Cuvinte-cheie: comportament, agresivitate, inteligență emoțională, adolescenți, abilități sociale, impulsivitate

Résumé: Cette recherche visait à identifier la relation d'interdépendance entre l'intelligence émotionnelle et le comportement agressif chez les adolescents. Dans le cadre de cette recherche ont été identifiés des corrélations significatives entre les variables étudiées.

Mots clés: comportement, agressivité, intelligence émotionnelle, adolescents, compétences sociales, impulsivité

Inteligența generală nu întotdeauna poate garanta reușita într-o activitate. Există și alți factori, precum inteligența emoțională, care sunt la fel de importanți în contextul soluționării eficiente a unei situații problematice. În timp ce intelectul ajută subiectul să privească în mod critic situația, să efectueze calcule sau să proceseze informații, inteligența emoțională permite gestionarea eficientă a emoțiilor în soluționarea unor probleme apărute deseori în momente critice și de criză.

Prezența inteligenței emoționale (în special la adolescenți), contribuie la reducerea conflictelor interpersonale, a riscului de violență extremă. În acest context, inteligența emoțională presupune prezența capacității subiectului de a interacționa cu mediul intern, conștientizând stările emoționale și asigurând autoreglarea lor, fapt ce creează posibilități pentru o adaptare socio-afectivă optimă și o bună armonizare cu sine și cu ceilalți [4, p. 12].

Inteligența emoțională, în sens larg, se referă la recunoașterea atât a emoțiilor pozitive, cât și negative nu doar la sine, dar și la cei din jur; este abilitatea de a separa propriile sentimente de sentimentele celorlalți, precum și capacitatea de a simți starea de spirit, intonația, intențiile în comunicarea cu alte persoane, de a simți cuvântul și de a da sens acestor emoții.

Pornind de la lucrările lui Mayer, D. Goleman (1995) a definit inteligența emoțională ca fiind capacitatea unei persoane de a-și recunoaște propriile emoții și sentimente, precum și pe ale celorlalți, de a se motiva și de a avea un bun management a propriilor impulsuri spontane dar și a celor apărute în relațiile interpersonale. În opinia lui Goleman o persoană cu inteligență emoțională ridicată poate fi capabilă să: să se motiveze și să persevereze în fața frustrărilor; să își stăpânească impulsurile; să își regleze stările de spirit și să împiedice necazurile să-i întunice gândirea; să fie perseverent și optimist [3, p. 50].

Rezultatele unor studii preliminare au indicat că inteligența emoțională scăzută are legătură cu implicarea în comportamente autodistructive precum comportamentul

---

inteligență emoțională mai ridicată e asociată cu rezultate pozitive precum comportamentul prosocial, dragostea părintească, egalitatea între semeni și relațiile familiale. Numeroși cercetători au considerat că sunt necesare mai multe documentări pe lângă aceste studii pentru a se putea face o constatare asupra criteriului validității inteligenței emoționale.

Adolescența este o perioadă de vârstă complicată, cu numeroase transformări la nivel fizic, psihic și social, ceea ce duce la schimbări în comportamentul copilului, emoțiile fiind identificate și gestionate cu dificultate.

Relația dintre inteligența emoțională și agresivitate este condiționată de o serie de factori psihologici cum ar fi: abilitățile de comunicare, capacitatea de a gestiona emoțiile care reprezintă un factor de protecție pentru prevenirea comportamentului agresiv și a altor comportamente de risc. Studiarea mai aprofundată a rolului inteligenței emoționale în raport cu manifestările comportamentului agresiv în perioada adolescenței este importantă pentru a elabora programe dezvoltative orientate la dezvoltarea capacității de dirijare a emoțiilor negative, în special a furiei, ostilității privind reducerea agresivității în rândul adolescenților.

Scopul acestui studiu vizează verificarea experimentală a corelației dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv la adolescenți.

Metodologia cercetării

Eșantionul a fost constituit din 47 de adolescenți cu vârstă cuprinsă între 15-17 ani.

Măsurarea inteligenței emoționale a adolescenților s-a realizat cu ajutorul *Testului Inteligența Emoțională* după D. Hall. Metodica est propusă pentru depistarea capacității de înțelegere a relațiilor persoanei, reprezentate prin emoții și dirijarea sferei emoționale pe baza deciziilor luate. Ea constă din 30 afirmații și conține 5 scale: informare emoțională, dirijarea emoțiilor, auto-motivare, empatie, recunoașterea emoțiilor altor persoane.

În vederea identificării nivelului comportamentului agresiv la adolescenții din lotul de cercetare, a fost selectat și aplicat *Chestionarul Bussa-Dark*. Această tehnică conține 75 de itemi și are 8 subscale.

Pentru a verifica ipotezele de cercetare mai întâi am analizat rezultatele obținute de respondenți la *Chestionarul Buss–Dark*.

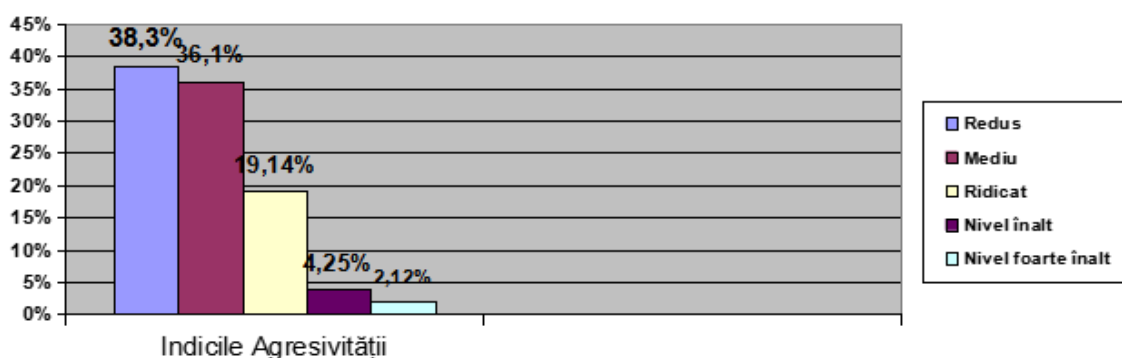
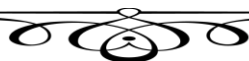

Fig. 1. Distribuția rezultatelor privind indicele general al agresivității

Analizând rezultatele prezentate în figură, observăm că cel mai mare număr de adolescenți demonstrează un nivel redus al *Indicelui Agresivității*. Aceasta se manifestă la 38,3% din adolescenții, ceea ce denotă că ei nu au tendința de a folosi forța fizică împotriva altei persoane, sunt capabili să-și gestioneze emoțiile, să le exprime și să le exteriorizeze în forme social acceptate, relaționează constructiv cu adulții: părinții, profesorii, nu manifestă comportament opozant, respectă disciplina școlară.

Un nivel moderat al *Indicelui Agresivității* s-a manifestat la 36,1% din respondenți. Adolescenții cu *nivel moderat* al *Indicelui Agresivității* manifestă de cele mai dese ori abordarea constructivă a situațiilor dificile, absența tendinței de a folosi forța fizice împotriva altei persoane, tendința de a soluționa disputele, contradicțiile prin „căi pașnice”, fără certuri, iritare, tendința de a susține propriile idei, fără a ataca, încălca drepturile celeilalte persoane.

Totuși remarcăm și constatăm manifestarea *Indicelui Agresivității* la *nivel ridicat* (19,14% din respondenți), la nivel înalt (4,25% din respondenți) și nivel foarte înalt (2,12% din respondenți). *Indicile Agresivității* fiind reflectat prin scalele *Agresivitate fizică, Iritabilitate, Agresivitate verbală* – constatăm tendința acestora de a folosi forța fizice împotriva altei persoane, manifestarea simțurilor negative atât după formă cât și după conținutul adresărilor verbale către celelalte persoane, exprimarea sentimentele negative prin intermediul limbajului agresiv, cum ar fi: porecle ofensatoare, înjurături vulgare, amenințări verbale etc, certuri și contraziceri cu părinții, opunerea rezistenței autorităților și oricăror indicări din partea maturilor, conflicte cu profesorii și nerespectarea disciplinei școlare.

Rezultatele obținute de respondenți în urma administrării *Chestionarului Buss-Dark*, ne-a permis să analizăm distribuția datelor privind *Indicile Dușmăniei* pentru adolescenții testați (Figura 2).

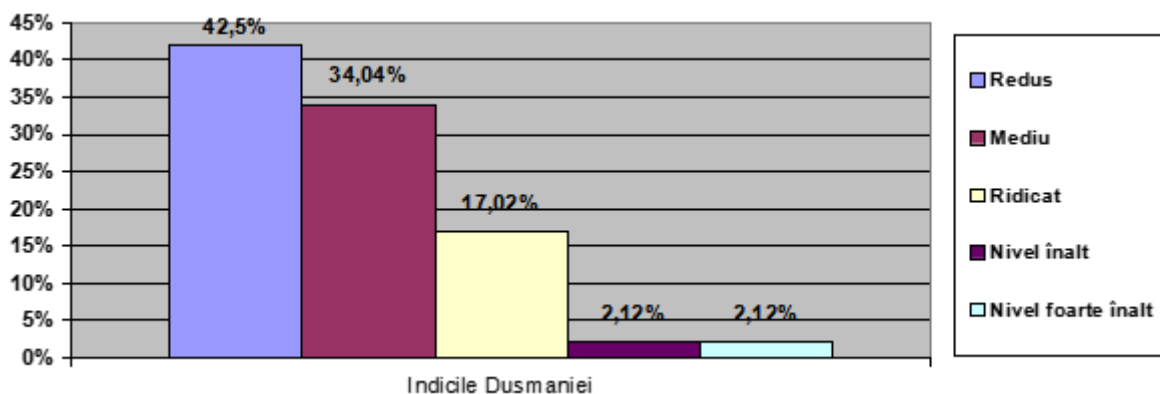

Fig. 2. Distribuția datelor privind *Indicile Dușmăniei* pentru adolescenții testați

Indicile Dușmăniei este reflectat prin scalele *Supărare, Suspiciune*. În cazul adolescenților investigați s-au obținut rezultatele pe următoarele niveluri:

Nivel ridicat (17,02% din adolescenții/respondenți), *nivel înalt* (2,12% din adolescenții/respondenți), *nivel foarte înalt* (2,12% din adolescenții/respondenți) al *Indicelui Dușmăniei* ceea ce denotă manifestarea invidiei și a ciudei față de colegi,

adultți; nemulțumiri față de cineva anume sau de toată lumea pentru suferința sa, înclinarea spre neîncredere în relații cu oamenii, convingerea că persoanele din jur îi doresc răul. Deseori nu-și pot controla dorința de a pricinui rău altor oameni pentru a-și apăra propriile interese.

Nivel moderat al Indicelui Dușmăniei s-a manifestat la 34,04% din adolescenți - observându-se prin cazuri rare de manifestare a invidiei și a ciudei față de colegi, adulți, gestionarea și controlul emoțiilor în situații dificile, reacții adecvate la situațiile cu care se confruntă, capacitatea de a soluționa conflictele prin abordări constructive.

Nivel redus al Indicelui Dușmăniei (la 42,5% din adolescenții/respondenți), profilându-se prin incapacitatea de a supăra pe cineva, relații de încredere cu cei din jur, evitarea confruntărilor, conflictelor cu cei din jur.

Analiza următoare a datelor ne-a permis să determinăm *Cota Generală a Agresivității* a adolescenților. *Cota Generală a Agresivității* (CGA) însumează rezultatele celor 8 subscale.

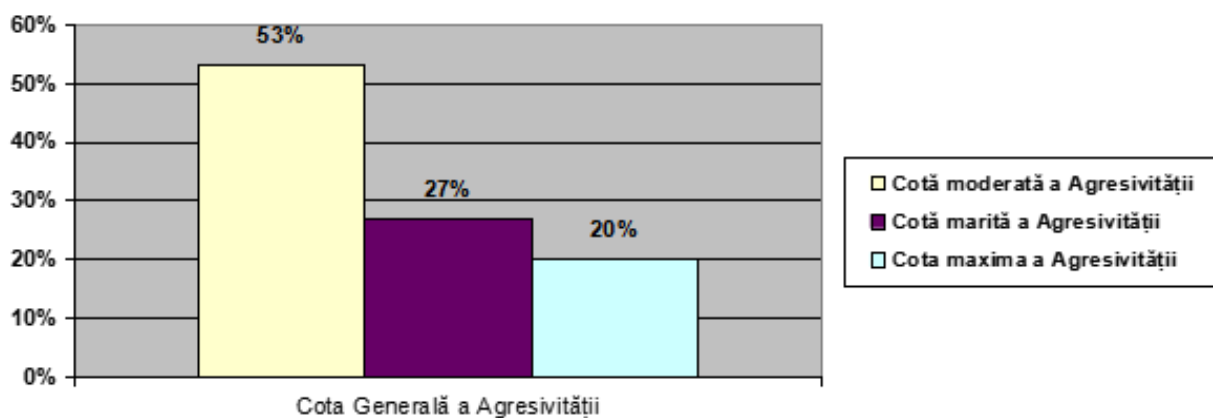

Fig. 3. Rezultatele obținute

Rezultatele obținute au arătat că majoritatea adolescenților sunt marcați de cotă moderată a agresivității (53%), cotă mărită a agresivității (27%) și cotă maximă a agresivității – circa 20 %, ceea ce semnifică că ei utilizează în relațiile interpersonale forța fizică, își exprimă sentimentele negative prin intermediul limbajului agresiv, cum ar fi: porecle ofensatoare, înjurături vulgare, amenințări verbale etc. Când sunt agresivi, se exprimă verbal, certuri și contraziceri cu părinții, opunerea rezistenței autorităților și oricăror indicări din partea maturilor, conflicte cu profesorii și nerespectarea disciplinei școlare.

În continuare, un alt obiectiv stabilit în această cercetare a fost investigarea inteligenței emoționale la subiecții ce fac parte din lotul studiat. Acest obiectiv a fost realizat prin analiza statistică a răspunsurilor pe care le-au oferit subiecții respectivi la testul pentru *Inteligență Emoțională*. Rezultatele obținute au fost sintetizate în Figura 4.

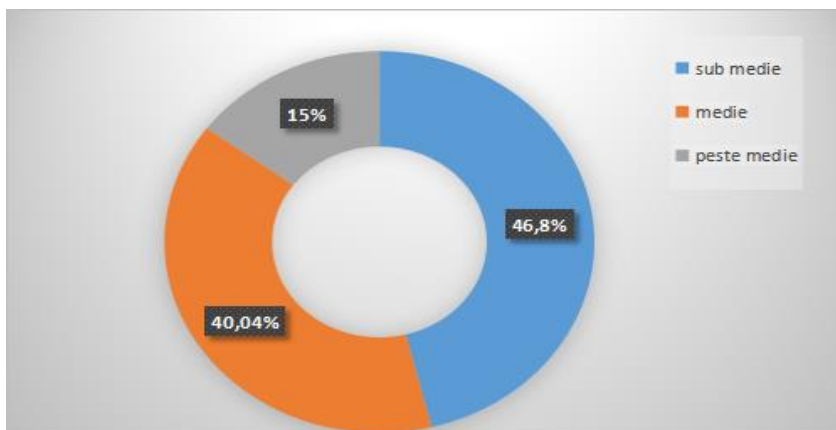

Fig. 4. Distribuția grafică a rezultatelor Inteligenței Emoționale generale la toți adolescenții participanți la cercetare

Rezultatele obținute indică că 22 din adolescenții (46,81%) supuși testării prezintă un *nivel sub medie* a inteligenței emoționale.

Acești adolescenți se caracterizează prin:

- impulsivitate sporită, nu își pot defini sentimentele, dificil își gestionează emoțiile, nu au abilitatea de a fi empatici;
- 19 (40,4%) din adolescenți posedă un *nivel mediu* de inteligență emoțională;
- aceștia sunt mai sensibili, predispuși spre înțelegerea și exprimarea atât a propriilor emoții cât și a celorlalți;
- numai 7 (14,9%) din adolescenții din lotul de cercetare au *nivel peste mediu* de dezvoltare a inteligenței emoționale.

Subiecții cu un nivel peste medie a inteligenței emoționale ușor se adaptează la condiții noi, pot lega prietenie cu colegii și din afara colectivului clasei, pot să facă față stresului școlar, pot depăși dezamăgirile, pot fi empatici și își pot exprima emoțiile cu ușurință.

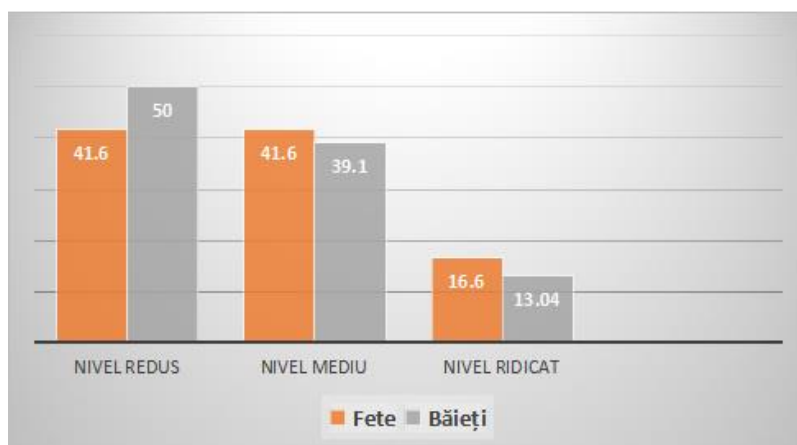

Fig. 5. Inteligența emoțională în funcție de variabila gen (%)

Din eșantionul cercetat au *nivel ridicat de inteligență emoțională* doar 16,6% din fete. Din numărul total de băieți 13,04% au manifestat nivel ridicat al inteligenței emoționale. Acești adolescenți manifestă nivel înalt de informare emoțională, cunosc

bine spectrul de emoții, au o capacitate înaltă și sunt capabili să-și recunoască propriile emoții, sunt capabili de a dirija propriile emoții, nivelul automotivării este înalt și ei sunt empatici, rezolvă într-o manieră inteligentă problemele emoționale și situațiile conflictuale apărute.

La 41,6% fete și 39,1% de băieți am constatat *nivel mediu al inteligenței emoționale*. Acești adolescenți sunt caracterizați prin capacitatea de recunoaștere mai bună a propriilor stări emoționale, ei mai ușor recunosc emoțiile altor persoane, sunt empatici față de colegi, folosesc inteligența emoțională în rezolvarea situațiilor conflictuale sau a conflictelor apărute în grup.

Cu *nivel redus al inteligenței emoționale* au fost diagnosticați 50 % băieți și 41,6% fete. Pentru acești adolescenți este caracteristic faptul că ei manifestă nivel redus de informare emoțională, nu sunt capabili să-și recunoască propriile emoții și să dirijeze cu ele, nivelul automotivării este scăzut, se descurcă greu în recunoașterea emoțiilor altor persoane, sunt puțin empatici.

Prin prelucrarea statistică a rezultatelor (*testul t pentru eșantioane independente*) am stabilit că nu există diferențe statistic semnificative la inteligența emoțională în funcție de variabila gen ($t = 1,73$; $p = 0,064$).

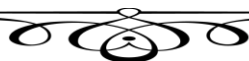
În vederea demonstrării relației de interdependență dintre inteligența emoțională și agresivitate, datele primare de cercetare, obținute în urma diagnosticării nivelului inteligenței emoționale și a manifestării comportamentului agresiv la adolescenți au fost analizate statistic cu ajutorul *coeficientului de corelație Pearson (r)*, fiind prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1. Corelația dintre inteligența emoțională și agresivitatea la adolescenți (după Pearson, în baza programului SPSS - 17.0)

		Inteligența emoțională	Agresivitate
Inteligența emoțională	Pearson Correlation	1	-,323
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	47	47
Agresivitate	Pearson Correlation	-,323	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	47	47

Datele obținute au identificat o corelație semnificativă între inteligența emoțională și indicele agresivității $r=-0,323$; $p<0,01$ ceea ce confirmă ipoteza cercetării, și anume că adolescenții cu nivel înalt al inteligenței emoționale, manifestă un nivel scăzut al agresivității.

Dincolo de datele empirice obținute remarcăm la unii adolescenți un nivel redus al inteligenței emoționale. Aceasta este o consecință a faptului că școala pune mai mult accent pe acumularea de cunoștințe și mai puțin pe dezvoltarea unor abilități de relaționare pozitivă, de gestionare corectă a emoțiilor care la fel sunt aspecte importante pentru o dezvoltare sănătoasă a elevului.

Din acest motiv, conflictele cu colegii sunt rezolvate prin forțare și anume prin ceartă, înjurături, lovituri etc. Inteligența emoțională nu este doar un dat înnăscut, ci poate fi învățată și dezvoltată prin diferite programe. Un program care vizează dezvoltarea inteligenței emoționale, care oferă adolescenților alternative pozitive de rezolvare a conflictelor poate fi o soluție pentru a diminua agresivitatea din școală.

Referințe bibliografice:

1. ANTOCI, Diana, RUSU, Rodica. *Inteligența emoțională și starea de bine* [online] [citat 20 sept. 2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/22-29_14.pdf;
2. BAR-ON, Reuven, PARKER, James D.A. *Manual de inteligență emoțională*. București: Curtea Veche Publishing, 2011. 507 p. ISBN 978-973-669-974-0;
3. GOLEMAN, Daniel. *Inteligența emoțională*. București: Editura Curtea Veche, 2001. ISBN 978-606-44-0072-7;
4. MÎSLIȚCHI, Valentina, GUȚU, Teodor. Relația dintre inteligența emoțională și comportamentul agresiv în trafic la tinerii conducători auto. In: *Psihologie*. 2018, nr.1-2 (32). ISSN 1857-2502.